

BUITENGEBIED BRAND EN OVENTJE

GROENE ADERS

De bomenlanen in dit buitengebied snijden door een eeuwenoud cultuurlandschap. Op een aantal plekken zijn boerderijen, bosjes en kleine woonkernen zichtbaar. Akkers met maïs, bloemen, gerst, erwten, tarwe, aardappelen en gras wisselen zich af. Een soort die graag een 'graantje' meepikt van zulke akkers, is de das. Met name maiskolven helpen de das om een vetlaag aan te leggen voor de winter. De akkers voorzien ook vluchtdieren als hazen, konijnen en kleine marters van voedsel. Deze hebben baat bij de bosjes, om snel in weg te schieten als er gevaar dreigt. Bijvoorbeeld van een hongerige vos of steenmarter, een opvliegende buizerd of een lawaaiige tractor.

De bomenlanen, ook wel groene aders, in het landschap kunnen door sommige dieren, zoals de gewone dwergvleermuis, gebruikt worden als route-aanknopingspunt. Door deze lanen te volgen, kunnen ze vanuit hun verblijfplaats naar voedsel-rijke plekken vliegen, of andersom. Andere soorten profiteren ook van zulke bomenlanen, bijvoorbeeld om in te broeden, eitjes in af te zetten, in te nestelen, of zelfs als voedingsbodem om tegenaan te groeien. In dat laatste geval hebben we het over schimmels en korstmossen. Korstmossen zijn een goede graadmeter voor stikstofuitstoot uit landbouw, autoverkeer en industrie. In gebieden zoals deze, met veel stikstof, groeien gele korst-mossen enorm. In de omgeving van Brand & Oventje zien we dat terug in de vorm van vals dooiermos.

INTENSIEVE LANDBOUW

In dit gebied kunnen we dan ook spreken van een voedselrijke bodem, dat wil zeggen, rijk aan stikstof en fosfaat. Beide voedingsstoffen komen bij het uitoefenen van intensieve landbouw in grote hoeveelheden vrij. Deze voedselrijkdom zie je ook goed terug in de planten die in het gebied groeien. Neem bijvoorbeeld akkerdistel en boerenwormkruid. De namen verklappen het eigenlijk al: dit zijn typische soorten van het boerenland. Planten die goed groeien op bodems met minder voedingsstoffen, verliezen de strijd om ruimte van snelgroeiende soorten als grote brandnetel en ridderzuring. Deze krijgen de ruimte om plaatselijk te gaan woekeren. Vlindersoorten die hiervan profiteren, zijn bijvoorbeeld het landkaartje en de atalanta. Zij gebruiken specifiek de grote brandnetel om eitjes op af te zetten.

Ook de greppels, poeltjes en vijvers in het gebied, zijn door uitspoeling van voedingsstoffen voedselrijk. Het zal dan ook niet verbazen dat ook de diersoorten die je hier tegenkomt, aangepast zijn aan deze omstandigheden. Zoals bijvoorbeeld de poel bij de Pompestichting, belangrijk voor verschillende salamanders en libellen. Een bijzondere soort hier is kamsalamander, die op de Rode Lijst aangemerkt staat als 'kwetsbaar'. Inderdaad: een soort die goed kan leven in voedselrijke wateren.

Voetbalvereniging (Google Maps)

Bovenste Trent (Google Maps)

GEBIEDSKENMERKEN

Oppervlakte 460 ha

Functie Buitengebied

Bodem Hoge zwarte enkeerd en Laarpodzolgronden

Overig

KARAKTERISTIEK

De buurtschappen Brand & Oventje zijn in overwegend agrarisch buitengebied gelegen. Oventje is zeer waarschijnlijk begonnen als een Frankische nederzetting. Typisch hiervoor was dat huizen gebouwd werden in de vorm van een driehoek. De buurtschap vormt een grote driehoek met dwarswegen erdoorheen. De naam 'Oventje' komt van een vrijstaand bakhuis of een steenoven waar stenen gebakken werden uit plaatselijk gegraven leem of klei. Aan het eind van de vorige eeuw zijn in de buurtschap resten van een middeleeuwse steenoven gevonden, waar de buurtschap vermoedelijk haar naam aan dankt. De buurtschap Brand ligt formeel grotendeels binnen de bebouwde kom van Zeeland, maar is wel gelegen buiten de dorpskern, en is daarom als buurtschap te beschouwen. De omgeving wordt gekarakteriseerd door intensieve landbouw, met name in de vorm van akkerbouw met bijvoorbeeld maïs- en aardappelteelt. Langs wegen en perceelsgrenzen zien we veel bomenlanen. Verder zijn hier en daar wat bosjes aanwezig in het landschap.

Bunzing (V.R. Jeronimus)

BIODIVERSITEITS-HOTSPOTS

In het gebied zijn fanatieke waarnemers actief. Bijvoorbeeld rondom de Pompestichting, waar alleen al 76 verschillende vogelsoorten zijn waargenomen in de afgelopen tien jaar. Bijvoorbeeld de torenvalk, die vaak biddend te zien is in wegbermen en boven grasland. Maar ook de groenling, die zich te goed doet aan zadenrijke akkers, of voederplaatsen. De diversiteit aan vogels ontstaat door het groene karakter van de tuin, en de nabijheid van bos en open velden. Bijzonder is dat in deze woonkern veel marterachtigen zijn waargenomen: das, wezel én bunzing. Groene en voor zoogdieren toegankelijke tuinen dragen hieraan een 'steentje' bij... of eigenlijk komt dit waarschijnlijk juist door het ontbreken van steen in deze tuinen! Dat in andere gebieden minder of geen dieren of planten zijn waargenomen, wil uiteraard niet zeggen dat deze er niet zijn. Dit noemen we ook wel het 'waarnemers-effect'. Dit effect zie je goed terug in het beperkte aantal waarnemingen van een soms wat onzichtbare soortgroep, namelijk vleermuizen: in het buitengebied verwacht je behalve de algemene gewone dwergvleermuis, bijvoorbeeld ook gewone grootoorvleermuizen, laatvliegers en franjestaarten.

IN EN OM DE BOERENSCHUUR

En die open boerenschuren, daar maken nog wel meer soorten gebruik van! Ze worden gebruikt om te nestelen, in te rusten en om voedsel in te zoeken. Dat laatste met name in de schuren en stallen waar vee staat – daar komen namelijk veel insecten op af.

Stel je eens voor dat je in zo'n boerenschuur staat, welke geluiden zou je dan kunnen horen?

Kwetterende vogels die gezellig samen op houten balken zitten en af en toe een rondje maken door de schuur op jacht naar insecten? Grote kans dat het boerenzwaluwen zijn! Bij de Pompestichting zijn er wel veertig tegelijk waargenomen die op zoek waren naar voedsel. Als je een luid gestommel hoort in een schuur, kan het goed zijn dat je een steenmarter betrapt hebt... zij verstoppen zich graag in rommelhoekjes, tussen dakdelen of op zolders.

Tjirpende vogels die zich vaak in grote getalen ophouden in struiken en heggen op het boerenerf, en nestelen in gaten en kieren van de schuur? Dat zal de huismus zijn.

En in de avond, is het dan stil in de boerenschuren? Allesbehalve! Een laag fluitende roep, bijna miauwend: dat kan alleen de steenuil zijn. De schuur is zijn plek om te rusten. Met name in de buurt van de voetbalvereniging zijn roepende uiltjes waargenomen. De gewone grootoor-vleermuis en franjestaart vliegen pijlsnel door de schuur heen, en gebruiken echolocatie om insecten op te sporen. Die prooien, dat zijn onder andere nachtvlinders, als de gamma-uil.

Van belang is, dat deze schuren toegankelijk zijn voor dieren. Potdicht afgesloten schuren zonder kieren en gaatjes, kunnen deze functies niet vervullen. En dan blijft het wel stil...

WAARGENOMEN SOORTEN

(ZOALS BEKEND IN NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA)

VOGELS

- Boerenzwaluw
- Bosuil
- Buizerd
- Groene specht
- Groenling
- Holenduif
- Huismus
- Steenuil
- Torenvalk
- Zwartkop

ZOOGDIEREN

- Bunzing
- Das
- Eekhoorn
- Egel
- Haas
- Konijn
- Ree
- Steenmarter
- Vos
- Wezel

VLEERMUIZEN

- Gewone dwergvleermuis

DAGVLINDERS

- Atalanta
- Boomblauwtje
- Citroenvlinder
- Eikenpage
- Klein geaderd witje
- Kleine parelmoervlinder
- Koninginnenpage
- Landkaartje
- Oranje zandoogje
- Oranjetipje

LIBELLEN

- Azuurwaterjuffer
- Blauwe glazenmaker
- Bloedrode heidelibel
- Bruine glazenmaker
- Grote keizerlibel
- Lantaartje
- Platbuik
- Vuurjuffer
- Watersnuffel
- Weidebeekjuffer

REPTIELEN, AMFIBIEËN & VISSSEN

- Alpenwatersalamander
- Bruine kikker
- Gewone pad
- Kamsalamander
- Kleine watersalamander
- Zonnebaars

OVERIGE ONGEWERVELDEN

- Coloradokever
- Gamma-uil
- Grauwe schildwants
- Grote groene sabelsprinkhaan
- Krasser
- Ratelaar
- Segrijnslak
- Sint-jacobsvlinder
- Steenhommel
- Tijgerslak

VAATPLANTEN

- Akkerdistel
- Boerenwormkruid
- Fluitenkruid
- Grote brandnetel
- Jacobskruiskruid
- Kruipende boterbloem
- Kleine leeuwenklauw
- Ridderzuring
- Smalle weegbree
- Wilde cichori

OVERIGE

- Dun schaduwmos
- Eikhaas
- Gele korstzwam
- Gele trilzwam
- Gewimperde aardster
- Hamsterootje
- Kapjesvingermos
- Muurschotelkorst
- Sinaasappelkorst
- Vals dooiermos

Landkaartje (iStock)

Haas
(D. Koopman)

Boerenwormkruid
(H. Looman)

BEN JE BENIEUWD WAT ER OP DIT MOMENT AAN SOORTEN WORDT GEZIEN?

Neem eens een kijkje op waarneming.nl. Hier vullen vrijwilligers hun waargenomen soorten in. Steeds meer mensen voeren in wat ze hebben gezien. Op die manier leren we welke soorten voor kunnen komen. Deze kennis vormt een basis voor bescherming van biodiversiteit. Wil je zelf een bijdrage leveren of soorten leren kennen? Dan is er een app voor op je telefoon die aan de hand van foto's kan herkennen welke soort je hebt gezien. Kijk op ObsIdentify.

'AMBASSADEUR' VAN DIT DEELGEBIED IS DE BUNZING

De 'ambassadeur' van het gebied is de bunzing. Deze soort is gekozen als vertegenwoordiger, omdat in dit deelgebied kansen voor verbetering van het leefgebied zijn. Net als alle andere soorten heeft de bunzing behoefte aan voedsel, voortplantingsplekken en schoon water. Als het goed gaat met de ambassadeur kunnen veel andere soorten meeliften op zijn succes.

VOORWAARDE & VERBETERMAATREGEL VOOR DE AMBASSADEUR

Verbinding: Lijnvormige landschapselementen met bedekkende vegetatie, verbinden en vormen leefgebied.

Door robuuste lijnvormige landschapselementen zoals houtwallen, struweel en takkenrillen te creëren, ontstaan geschikte verbindingen waar de bunzing gebruik van kan maken.

Verblijfplaats: De bunzing maakt een verblijfplaats in oude hollen en boomholtes. In de winter is de bunzing te vinden in schuurtjes en hoozolders.

Door het in stand houden van holle bomen en andere kleinschalige landschapselementen en het laten liggen van takkenhopen en rietbossen zijn er meer schuilplaatsen voor de bunzing.

Voedsel: De bunzing eet voornamelijk kleine zoogdieren en amfibieën.

Het voedselaanbod kan vergroot worden door het aanleggen van poelen en takkenrillen en door het plaatsen van muizenruiters. Dit zijn stellages waarop hooi aangebracht kan worden, hierin verblijven veldmuizen graag.

Bunzing (iStock)

Houtwal (Econsultancy)

VERBETERMAATREGELN

HUIDIGE SITUATIE	GEWENSTE SITUATIE	HOE GEWENSTE SITUATIE BEREIKEN?	
		GEMEENTE	INWONERS
Half open agrarisch cultuurlandschap.	De zandwegen zijn hersteld met bijbehorende bermen en groenstructuur van bomen afgewisseld met struweel en gemengde hagen.	Aanplanten van lijnvormige gemengde hagen en houtsingels als verbinding voor de bunzing.	Aanplanten van lijnvormige gemengde hagen en houtsingels op huidige perceelsgrenzen als verbinding voor de bunzing.
Veel zandpaden.	Verbinden met omliggende natuurgebieden.	Groenstructuren aan elkaar laten aansluiten en bestaande groenstructuren verbreden/versterken.	Waterpartijen aanleggen met natuurlijke oevers voor de bunzing om te jagen.
Relatief weinig variatie in soorten en structuur in bermen.	Meer verschillende boomsoorten en structuur in laanbeplanting en waar plek is struiken/struweel.	Waterpartijen aanleggen met natuurlijke oevers voor de bunzing om te jagen.	Rommelhoekjes laten ontstaan, dit biedt voordelen voor onder andere de kleine marterachtigen.
Veel bomenlanen.	Gevarieerde bermen in soorten en structuur.	Sloten ondieper maken of dempen waar het kan en creëren van natuurlijke oevers zodat de bunzing hier kan jagen.	Maak bloemrijke graslanden of akkerranden.
		Gebruik geen gif.	Gebruik geen gif.
		Invoeren van gefaseerd maaibeeld bij bermen en oevers.	
		Maaisel en slootbagger op een hoop langs de kant leggen, hier kan de bunzing overwinteren.	